วารสารวิจัยสังคมและปริทัศน์
ปีที่ 47 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2567): 270222

Journal of Social Research and Review
Volume 47 No.1 (January-June 2024): 270222
ISSN 3056-9508 (Online)

กระบวนทัศน์การบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแบบมีส่วนร่วมกับเด็กยุค Generation Z

โชคอนันต์ รักษาภักดี*, สุมิตร สุวรรณ และ พัชราภา ตันติชูเวช
คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม 73140
*ผู้ประพันธ์บรรณกิจ, อีเมล: r.chokanan@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวคิดการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแบบมีส่วนร่วมกับเด็กยุค Generation Z ซึ่งกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้นำองค์ความรู้ ทักษะจากการเรียนรู้ และประสบการณ์ของผู้เรียนมาปฏิบัติกิจกรรมพัฒนาตนเอง เพื่อเป็นคนดี มีคุณธรรมจริยธรรม มีวินัย และมีจิตสำนึกสาธารณะที่ดีงาม มีปัญญาในการใช้ทักษะชีวิต การคิด การสื่อสาร การแก้ปัญหา และการใช้เทคโนโลยี สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ประกอบด้วย 3 ลักษณะ คือ กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน และกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ การบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นสิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญ และควรมีการจัดกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ตรงตามความต้องการของผู้เรียนกับเด็กยุค Generation Z โดยอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย เริ่มตั้งแต่การคิดออกแบบกิจกรรม การวางแผน การดำเนินกิจกรรม การประเมินผล และการได้ประโยชน์ร่วมกันในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

คำสำคัญ: กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน; การบริหารแบบมีส่วนร่วม; Generation Z

วันรับบทความ: 13 กุมภาพันธ์ 2567, **วันแก้ไขบทความ**: 21 มีนาคม 2567, **วันตอบรับบทความ**: 1 เมษายน 2567

A Paradigm of Managing Development of Participatory Activities for Generation Z Learners

Chokanan Raksapakdee*, Sumit Suwan and Patcharapa Tantichuwet

Faculty of Education and Development Sciences, Kasetsart University, Kamphaeng Saen Campus, Kamphaeng Saen District, Nakhon Pathom Province 73140, Thailand

*Corresponding author, E-mail: r.chokanan@gmail.com

Abstract

This academic article presents the concept of managing developmental activities for learners with the involvement of Generation Z children. Developmental activities of the learners are a part of the Basic Education Core Curriculum B.E. 2551, which helps learners apply knowledge, skills, and experiences gained from learning to practice self-development activities towards being morally upright, disciplined individuals with beautiful public consciousness. It fosters intelligence in life skills, critical thinking, communication, problem-solving, and technology usage, enabling children to coexist happily with others in society. The learner developmental activities consist of three characteristics: advisory activities, student activities, and social and community service activities. Managing these learner developmental activities is crucial for educational executives, and requires tailored developmental programs that addressing the needs of Generation Z. This involves collaborative participation from all stakeholders, with access design, planning, implementation, evaluation, and mutual benefits in developmental activities.

Keywords: Student development activities; Participatory management; Generation Z

Received: February 13, 2024, **Revised**: March 21, 2024, **Accepted**: April 1, 2024

1. บทนำ

การบริหารสถานศึกษาในปัจจุบัน ผู้บริหารต้องปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในโลกยุคผันผวนที่มีความสับสนวุ่นวาย มีการติดต่อสื่อสารที่สะดวกรวดเร็ว ในขณะที่ทรัพยากรในการทำงานมีจำนวนจำกัด การบริหารสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จและบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องมีการวางแผนที่ดี มีการใช้คนให้เหมาะกับงาน มีเทคนิคและวิธีการที่หลากหลาย ผู้บริหารต้องมีความรู้ ปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ หรือวิธีคิดมุมมองใหม่ ไม่ใช่เคยชินและวิธีปฏิบัติแบบเดิม ๆ อีกต่อไป ต้องนำสิ่งใหม่เข้ามาแทนที่ แต่ทั้งนี้กระบวนทัศน์ในการมองโลก มองปัญหาอาจต้องมีการระดมความคิดเพื่อหาวิธีการใหม่ ๆ ซึ่งจะนำไปสู่พฤติกรรมการบริหารสถานศึกษาแนวใหม่ได้ โดยยังคงยึดหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี การปฏิบัติงานภาครัฐแนวใหม่ การให้ความสำคัญในเรื่องการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการศึกษา

การจัดการศึกษาของไทย หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดให้มีการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ และมีกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพ เพิ่มเติมจากการเรียนรู้ปกติ การเข้าร่วมกิจกรรมควรเลือกได้ด้วยตนเองตามความถนัดและความสนใจอย่างแท้จริง เพื่อการพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ครบทุกด้าน ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม สนองนโยบายในการสร้างเยาวชนของชาติให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม โดยกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นกระบวนการหนึ่งในการจัดการศึกษาที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนดังกล่าว นอกเหนือจากความรู้ความสามารถทางด้านวิชาการ ปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการได้เห็นถึงความสำคัญจึงได้กำหนดเป็นนโยบายการศึกษาในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ประกอบด้วย (1) ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะด้านการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม การมีจิตอาสาทำความดีด้วยหัวใจ (2) สร้างผู้นำด้วยกระบวนการลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอื่น ๆ (3) ส่งเสริมกิจกรรมสภานักเรียน ชุมนุม ชมรม และการมีส่วนร่วมให้เกิดวิถีประชาธิปไตยในโรงเรียน เป็นพลเมืองที่ดี และแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2566)

การบริหารสถานศึกษาในปัจจุบันมีรูปแบบและวิธีการบริหารต่าง ๆ มากมาย ในบทความนี้ผู้เขียนมีความสนใจที่จะนำเสนอแนวคิดการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับความถนัดและความสนใจของเด็กยุค Generation Z อย่างแท้จริง แนวคิดนี้เป็นการบริหารที่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาได้เข้ามาร่วมคิด ร่วมวางแผน และตัดสินใจร่วมกัน ทำให้เกิดความคิดเห็นที่หลากหลายในการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมายและมีคุณภาพ ก่อให้เกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงานและประสิทธิภาพในการบริหารจัดการสถานศึกษาต่อไป

2. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นกิจกรรมที่จัดอย่างเป็นกระบวนการ ด้วยรูปแบบวิธีการที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองตามศักยภาพอย่างรอบด้าน มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม เสริมสร้างให้เป็นผู้ศีลธรรมจริยธรรม ระเบียบ วินัย ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม สามารถจัดการตนเองได้และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขในฐานะพลเมืองไทยและพลโลก ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ (2560) ได้กล่าวว่า กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นกิจกรรมที่จัดอย่างเป็นกระบวนการ มีรูปแบบวิธีการที่หลากหลาย พัฒนาผู้เรียนด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ มุ่งส่งเสริมเจตคติคุณค่าชีวิต สร้างจิตสำนึกในธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ ส่งเสริมให้รู้จักและเข้าใจตนเอง ปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อสังคมประเทศชาติ และดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

เช่นเดียวกับทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์ (2558) ที่กล่าวว่ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นกิจกรรมที่มีบทบาทในการช่วยพัฒนาคนให้มีประสิทธิภาพสูงด้านวิชาการ วัฒนธรรม ศีลธรรม และระเบียบวินัย เปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้ความสามารถของตนเองได้สำรวจความสนใจ รู้จักตัวเองดีขึ้น อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาอีกด้วย ดังที่ดวงกมล สินเพ็ง (2553) ได้กล่าวว่ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนพัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพ มุ่งเน้นเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่ได้จัดให้เรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม การเข้าร่วมและปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสมร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขกับกิจกรรมที่เลือกด้วยตนเองตามความถนัดและความสนใจอย่างแท้จริง ประกอบด้วย 3 ลักษณะ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553)

2.1 กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักตนเอง รู้รักษ์สิ่งแวดล้อม สามารถคิดตัดสินใจ คิดแก้ปัญหา กำหนดเป้าหมาย วางแผนชีวิตทั้งด้านการเรียนและอาชีพ สามารถปรับตนได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ ยังช่วยให้ครูรู้จักและเข้าใจผู้เรียน ทั้งยังเป็นกิจกรรมที่ช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมพัฒนาผู้เรียน

2.2 กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาความมีระเบียบวินัยความเป็นผู้นำ ผู้ตามที่ดี ความรับผิดชอบ การทำงานร่วมกัน การรู้จักแก้ปัญหา การตัดสินใจที่เหมาะสม ความมีเหตุผล การช่วยเหลือแบ่งปันเอื้ออาทรและสมานฉันท์ โดยจัดให้สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียนให้ได้ปฏิบัติด้วยตนเองในทุกขั้นตอน ได้แก่ การศึกษาวิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมิน และปรับปรุงการทำงาน เน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ตามความเหมาะสมและสอดคล้องกับวุฒิภาวะของผู้เรียนและบริบทของสถานศึกษาและท้องถิ่น เช่น กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ นักศึกษาวิชาทหาร ชุมนุม ชมรมต่าง ๆ เป็นต้น

2.3 กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ชุมชน และท้องถิ่น ตามความสนใจ ในลักษณะอาสาสมัคร เพื่อแสดงถึงความรับผิดชอบ ความดีงาม ความเสียสละต่อสังคม และการมีจิตสาธารณะ เช่น กิจกรรมอาสาพัฒนาต่าง ๆ กิจกรรมสร้างสรรค์สังคม

กล่าวโดยสรุป กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ตามความถนัดและตามความสนใจ ประกอบด้วย 3 ลักษณะคือ กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน และกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ ซึ่งสถานศึกษาต้องจัดให้กับผู้เรียนตามโครงสร้างเวลาที่หลักสูตรกำหนด เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย สติปัญญาอารมณ์ และสังคม มุ่งเสริมสร้างให้เป็นผู้ที่มีคุณธรรม ศีลธรรม จริยธรรม ระเบียบวินัย ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการเป็นคนดี มีจิตอาสา สามารถนำไปประยุกต์ใช้พัฒนาตนเองและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

3. แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) ได้กำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ไว้ว่า สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนทุกคนเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยมีหลักการสรุปได้ดังนี้ (1) ให้ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมตามความสนใจ (2) ให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมผ่านประสบการณ์ที่หลากหลาย ฝึกการทำงานที่สอดคล้องกับชีวิตจริง ตลอดจนสะท้อนความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ของผู้เรียน (3) จัดกิจกรรมอย่างสมดุลทั้งกิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน และกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ โดยจัดกิจกรรมรายบุคคล กิจกรรมกลุ่มทั้งในและนอกสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง (4) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเป็นผู้ดำเนินการ โดยการศึกษาและใช้ข้อมูลประกอบการวางแผนอย่างเป็นระบบ เน้นการคิดวิเคราะห์และใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการดำเนินกิจกรรม (5) ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้แบบร่วมมือมากกว่าเน้นการแข่งขันบนพื้นฐานการปฏิบัติตามวิถีประชาธิปไตย และ (6) จัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเผยแพร่กิจกรรม

แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นไปตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ที่ได้กำหนดโครงสร้างเวลาในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีละ 120 ชั่วโมง และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 360 ชั่วโมง เป็นเวลาสำหรับปฏิบัติกิจกรรมทั้ง 3 ลักษณะอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องทุกปีจนจบการศึกษาทั้งกิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน และกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ การจัดสรรเวลาของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้ขึ้นกับการบริหารจัดการของสถานศึกษา

4. แนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วม

การบริหารแบบมีส่วนร่วม เป็นวิธีการบริหารงานที่ให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในองค์กร เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารงานในองค์กร โดยมีการกำหนดเป้าหมาย การลงมือปฏิบัติ และการยอมรับผลการดำเนินงานร่วมกัน ดังที่จันทรานี สงวนนาม (2553) กล่าวว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมได้ถูกนำมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพขององค์การ ตามแนวคิดของแมคเกรเกอร์ (McGregor) ที่มีความเห็นว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมจะก่อให้เกิดผลดีต่อการควบคุมตนเอง และการควบคุมตนเองจะช่วยให้บุคคลรู้จักพัฒนาบุคลิกภาพของตนเองในด้านการตัดสินใจ การแสดงออก เทคนิคการควบคุมงาน ตลอดจนทัศนคติและความสามารถที่จะนำไปสู่ความสำเร็จได้ เช่นเดียวกับธีระ รุญเจริญ (2550) กล่าวว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานเข้ามามีบทบาทในการพิจารณาปัญหาและตัดสินใจร่วมกัน รับผิดชอบการบริหารงานบางอย่างเพื่อให้เกิดประโยชน์ในการระดมกำลังความคิดและแบ่งเบาภาระหน้าที่ของผู้บริหาร โดยมี

ความเห็นสอดคล้องกับสมยศ นาวีการ (2554) กล่าวว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการของการให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการตัดสินใจ เน้นการมีส่วนเกี่ยวข้องอย่างแข่งขันของบุคคลใช้ความคิดสร้างสรรค์และความเชี่ยวชาญของพวกเขาในการแก้ปัญหาของการบริหารที่สำคัญที่สุด ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของแนวคิดของการแบ่งอำนาจหน้าที่ที่ถือว่าผู้บริหารแบ่งอำนาจหน้าที่การบริหารของพวกเขาให้เข้ากับผู้ใต้บังคับบัญชาพวกเขา และต้องการให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในกระบวนการตัดสินใจที่สำคัญขององค์การ ไม่ใช่เพียงแต่สัมผัสปัญหาหรือแสดงความห่วงใย และสอดคล้องกับนิเวศน์ วงศ์สุวรรณ และอินถา ศิริวรรณ (2560) กล่าวว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การที่บุคคลผู้บริหารใช้การจูงใจให้บุคคลผู้ปฏิบัติงานหรือบุคคลผู้ที่เกี่ยวข้องได้มีโอกาสมีส่วนร่วมในการคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติงาน ร่วมรับผิดชอบเพื่อการพัฒนางานที่ปฏิบัติให้มีคุณภาพสูงสุด ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลได้มีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม ในลักษณะของการรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจตลอดจนการประเมินผลให้ทุกฝ่ายได้สำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบร่วมกัน อันจะนำไปสู่เป้าหมายขององค์กร

สอดคล้องกับคมสัน พรมเสน (2562) ได้ทำการศึกษาการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในโรงเรียนวัดท่าพูด (นครผลประชานุกูล) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ซึ่งระบุว่าแนวทางการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในโรงเรียนวัดท่าพูด (นครผลประชานุกูล) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 มีแนวทางเพิ่มเติมคือ ผู้บริหารควรวางแผนประชุมชี้แจงแนวทางการปฏิบัติ การบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ในขณะเดียวกันผู้บริหารและครูร่วมกันกำหนดนโยบายและแนวทางการปฏิบัติให้เป็นไปตามหลักสูตรที่สอดคล้องกับบริบทและผู้เรียน และควรมีการส่งเสริมให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยการแลกเปลี่ยนความรู้ รวมถึงมีการนิเทศให้คำปรึกษา ตลอดจนมีการสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานให้กับครู มีการสำรวจความพร้อม ความต้องการของครูนักเรียน และชุมชนโดยจัดทำเครื่องมือสำรวจความพร้อมและความต้องการที่หลากหลาย เพื่อนำข้อมูลมาออกแบบกิจกรรมและเป็นแนวทางในการพัฒนากิจกรรมผู้เรียน

5. ประโยชน์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วม

การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นการระดมทรัพยากรทางการบริหารในด้านต่าง ๆ ช่วยให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการทำงานร่วมกัน ทำให้งานบรรลุวัตถุประสงค์ ซึ่งอุทัย บุญประเสริฐ (2546) ได้กล่าวว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมมีประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในสถานศึกษา ดังนี้ (1) เป็นการระดมผู้เชี่ยวชาญและผู้มีประสบการณ์เพื่อร่วมกันจัดการศึกษา เพื่อเปิดโอกาสให้ครู เจ้าหน้าที่ และชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องสำคัญของโรงเรียน (2) ขวัญและกำลังใจของครูดีขึ้น (3) เป็นการระดมทรัพยากรด้านการเงินและด้านวิชาการเพื่อนำมาพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน (4) สร้างและสนับสนุนให้เกิดผู้นำใหม่ ๆ ในทุกระดับ (5) เพิ่มปริมาณและคุณภาพการติดต่อสื่อสาร (6) สร้างความยืดหยุ่นในการทำงาน ทำให้เกิดการริเริ่มจัดทำโครงการใหม่ ๆ เพื่อให้ตรงกับความต้องการกับผู้เรียนมากที่สุด (7) การที่ครูและผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการบริหารงบประมาณ จึงเกิดแนวทางที่จะต้องใช้งบประมาณโดยประหยัดและเกิดประโยชน์สูงสูด (8) เปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนในโรงเรียนได้เสนอความคิดเห็นในการปรับปรุงการศึกษา (9) ชุมชนมีส่วนร่วมและมีสิทธิในการบริหารและจัดการศึกษา (10) การบริหารและการตัดสินใจทำด้วยความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ และ (11) ทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนและโครงการใหม่ ๆ

สอดคล้องกับแนวคิดของนิเวศน์ วงศ์สุวรรณ และอินถา ศิริวรรณ (2560) กล่าวว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมมีประโยชน์ต่อนักเรียน กลุ่มนโยบายผู้บริหาร ผู้นำทางการศึกษา และคณะครู ดังนี้ (1) ประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับนักเรียน ทำให้มั่นใจได้ว่าทรัพยากรต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นครู เวลา อาคารสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก วัสดุอุปกรณ์ และการบริหารจะถูกนำมาใช้เพื่อการบรรลุจุดหมายหรือความต้องการในแผนด้านการเรียนการสอน เพื่อประโยชน์ของนักเรียนอย่างเต็มศักยภาพ นักเรียนได้รับความสำคัญให้มีส่วนร่วมในกระบวนการกำหนดนโยบายในรูปแบบของสภาโรงเรียน และมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผน เป็นช่องทางที่จะทำให้จุดมุ่งหมาย นโยบาย แผนงาน งบประมาณ และผลประโยชน์ได้รับการเผยแพร่ให้ทุกคนในโรงเรียนได้รับรู้ รวมทั้งตัวนักเรียนเองด้วย (2) ประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับกลุ่มนโยบาย กระบวนการกำหนดจุดหมาย การกำหนดนโยบาย การจัดทำแผน การจัดทำงบประมาณ และการประเมินที่จัดเป็นกระบวนการเชิงบูรณาการไม่ได้เป็นส่วน ๆ ทำให้สิ่งที่กำหนดมีความชัดเจนไม่คลุมเครือและมีความต่อเนื่อง ตลอดจนทำให้การจัดสรรทรัพยากรสอดคล้องกับลำดับความสำคัญของนโยบายและความต้องการที่กำหนดไว้ด้วย (3) ประโยชน์ที่เกิดกับผู้บริหารและผู้นำทางการศึกษา

ทำให้ผู้บริหารแสดงบทบาทเป็นผู้นำทางการศึกษาได้จากการทำงานร่วมกับบุคคลอื่น และโดยบุคคลอื่นจะมั่นใจได้ว่าจุดมุ่งหมายและความต้องการนโยบายและแผนจะได้รับการกำหนด และจัดทำขึ้นในกระบวนการนโยบายบุคคลผู้บริหารสามารถแสดงบทบาทเป็นผู้เริ่มนโยบาย เป็นผู้ประสานงาน นักจูงใจและนักเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศ (4) ประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับครู ทำให้ครูมีบทบาททางการบริหารต่อภารกิจที่สำคัญตามความชำนาญของตนเอง นั่นคือ การให้การศึกษาต่อนักเรียน เปิดโอกาสให้ครูได้แสดงความรับผิดชอบ สร้างความพึงพอใจในการทำงาน มีพันธะผูกพันกับการบรรลุความมีประสิทธิภาพของโรงเรียนในระดับสูง

6. การบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแบบมีส่วนร่วม

การบริหารสถานศึกษาในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงจากอดีตอย่างมาก เนื่องจากสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เข้าถึงข้อมูลข่าวสารและองค์ความรู้ต่าง ๆ ได้อย่างสะดวกรวดเร็ว ส่งผลให้กระบวนการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมในสถานศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพ มุ่งเน้นเพิ่มเติมกิจกรรมการเข้าร่วมและการปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสมร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขกับกิจกรรมที่เลือกด้วยตนเอง ในฐานะของผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้ประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดกิจกรรมให้มีคุณภาพ ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน มีความเข้าใจและบริหารจัดการครูผู้สอนด้วยความเป็นธรรม และสามารถดึงศักยภาพของชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับการบริหารสถานศึกษา และที่สำคัญคือการระดมทรัพยากรทางการศึกษา

การบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแบบมีส่วนร่วม สามารถจำแนกออกเป็น 2 ประเด็นหลัก คือ

6.1 การบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแบบมีส่วนร่วมภายในสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ หัวหน้างานฝ่ายต่าง ๆ และครูผู้สอน ต้องมีความรู้ความเข้าใจในรายละเอียด ขอบเขตงานของการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โครงสร้างเวลาในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และการประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับครูผู้สอนในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ในส่วนของครูผู้สอนต้องทำการสำรวจความต้องการของผู้เรียน ประชุมวางแผนร่วมกันในการจัดกิจกรรมให้มีความหลากหลาย ครอบคลุมตามความถนัด และความสนใจของผู้เรียน ตลอดจนแลกเปลี่ยนเรียนรู้การทำงานร่วมกัน และที่สำคัญที่สุดคือ ตัวผู้เรียน ต้องให้ข้อมูลกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่สนใจจะเรียนรู้ตามความต้องการที่เป็นจริง และเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความตั้งใจจนครบตามหลักสูตร มีส่วนร่วมในการประเมินผลการจัดกิจกรรมตามจริง ให้ข้อมูลกับครูผู้สอนเพื่อนำไปพัฒนาการจัดกิจกรรมครั้งต่อไป (วรวุฒิ แสงนาก, 2556) ในขณะเดียวกันผลการศึกษาของจีรนาถ ภูริเศวตกำจร และสุปรีชา ชำนาญพุฒิพร (2566) ได้ให้ข้อเสนอแนะการจัดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียน ดังนี้ (1) ควรสนับสนุนให้บุคลากรเข้ารับการอบรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินการจัดกิจกรรมแนะแนว โดยครูทุกคนต้องตระหนักและเห็นความสำคัญของการจัดกิจกรรมแนะแนว มีการกำหนดแนวทางการปฏิบัติกิจกรรมที่ผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้ และส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมแนะแนวทั้งภายในและภายนอก (2) ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม มีการบูรณาการแหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอกองค์กรในการจัดกิจกรรม จัดให้มีการประเมินผลกิจกรรมชัดเจนตรงตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง มีการรับฟังปัญหา แนวทางแก้ไข และข้อเสนอแนะจากผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรม (3) ควรให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ มีงบประมาณสนับสนุน มีการประชาสัมพันธ์ และเผยแพร่กิจกรรม

6.2 การบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแบบมีส่วนร่วมภายนอกสถานศึกษา ประกอบด้วย ชุมชน โดยการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียนในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เช่น ผู้นำชุมชน พระภิกษุ ผู้ปกครอง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล มาร่วมประชุมปรึกษาหารือ วางแผน เพื่อหาแนวทางในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยการทำความเข้าใจ สร้างการรับรู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งในบางกิจกรรมอาจต้องใช้งบประมาณสนับสนุนจากผู้ปกครอง รวมทั้งสร้างความเชื่อมั่นศรัทธาของผู้ปกครองมีต่อโรงเรียนและพร้อมที่จะเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้กับโรงเรียนในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (วรวุฒิ แสงนาก, 2556) สอดคล้องกับ ณัฐนนท์ ค้าขาย (2562) ที่ว่ากระบวนการการบริหารงานกิจกรรมนักเรียนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ที่ต้องสนับสนุนให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย ขั้นตอนแรก การร่วมคิดของผู้เกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรมนักเรียนทุกภาคส่วน ขั้นตอนที่สอง การร่วมกันวางแผนดำเนินการ

จัดกิจกรรมนักเรียนตามแผนประจำปี ขั้นตอนที่สาม การร่วมดำเนินกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ขั้นตอนที่สี่ การมีส่วนร่วมในการประเมินผลและสรุปผล และขั้นตอนที่ห้า การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ร่วมกัน

7. การบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแบบมีส่วนร่วมกับเด็กยุค Generation Z

เด็กยุคเจเนอเรชั่นแซด (Generation Z) เป็นกลุ่มคนที่เกิดตั้งแต่ปี ค.ศ. 2000 เป็นต้นมา พวกเขาโตมากับความก้าวหน้าทางการสื่อสารและเทคโนโลยี สื่อต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นสมาร์ทโฟน (Smartphone) แทปเล็ต (Tablet) คอมพิวเตอร์ (Computer) อินเทอร์เน็ต (Internet) การส่งข้อความแบบทันทีผ่านโทรศัพท์มือถือ โดย Lee (2013) และ Palley (2012) ได้กล่าวไว้ว่า เด็กยุค Generation Z จะมีความเชี่ยวชาญในการใช้เทคโนโลยีอย่างแท้จริง พวกเขาจะอยู่ในโลกของโทรศัพท์สมาร์ทโฟน แทปเล็ต และอินเทอร์เน็ตไร้สายความเร็วสูง ปราศจากข้อจำกัดของโทรศัพท์บ้านหรือการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตแบบดั้งเดิม พวกเขาจะแยกไม่ออกระหว่างโลกออนไลน์กับโลกแห่งความเป็นจริง เพราะอุปกรณ์เคลื่อนที่จะเชื่อมต่อพวกเขากับโลกไว้ตลอดเวลา สิ่งเหล่านี้จะสร้างระบบความคิดที่มีลักษณะเฉพาะตัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเข้าถึงข้อมูล เพราะเด็กในวัยนี้ถูกเลี้ยงดูมากับอุปกรณ์สมัยใหม่ ดังนั้นเด็กยุค Generation Z จะมีความเชี่ยวชาญทางเทคโนโลยีและจะเชื่อมต่อกับโลกนี้มากกว่าเจเนอเรชั่นอื่น ก่อนผลที่เกิดตามมา คือ การมีวัฒนธรรมอันหลากหลายและมีความเป็นสากล เด็กยุคนี้ จึงมีลักษณะเฉพาะที่โดดเด่น คือ การใช้เทคโนโลยีและการเข้าถึงการรับรู้ข้อมูลข่าวสารอย่างรวดเร็ว ซึ่งมีความท้าทายอย่างยิ่งต่อการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแบบมีส่วนร่วมให้เหมาะกับเด็กยุค Generation Z การบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนจะต้องมีการประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดกิจกรรมให้มีคุณภาพและตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน ซึ่งร็อกเกต มีเดีย แล็บ (2567) ร่วมกับมูลนิธิแพธทูเฮลท์ ได้จัดทำแบบสำรวจความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับระบบการศึกษาจากนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 1,985 คน ทั่วประเทศ ในช่วงวันที่ 9–11 มกราคม 2567 พบว่า นักเรียนอยากให้ยกเลิกกิจกรรมหน้าเสาธงมากที่สุด รองลงมา คือ สมุดบันทึกความดี กิจกรรมค่ายธรรมะ กิจกรรมเข้าค่ายลูกเสือ กิจกรรมสวดมนต์ กิจกรรมวันพ่อวันแม่ เวรทำความสะอาด กิจกรรมจิตอาสา กิจกรรมกีฬาสี บันทึกรักการอ่าน และกิจกรรม 5 ส. และพบว่าวิชาลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด บำเพ็ญประโยชน์ เป็นวิชาที่นักเรียนอยากให้ยกเลิกมากที่สุด แต่ในทางตรงกันข้ามวิชาที่นักเรียนอยากให้มีมากที่สุด คือ การเงินและการลงทุน รองลงมา คือ วิชาว่าด้วยการใช้สื่อโซเชียลมีเดีย วิชาอีสปอร์ต (E-sports) การปฐมพยาบาลเบื้องต้น การป้องกันตัว การแต่งหน้าทำผม การทำอาหาร

ผลการสำรวจดังกล่าว ผู้เขียนมีความคิดเห็นว่ามุมมองหรือแนวคิดของเด็กยุค Generation Z ไม่ได้เห็นความสำคัญของการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในรูปแบบเดิม ๆ อีกต่อไป เช่น วิชาลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด บำเพ็ญประโยชน์ ซึ่งรอยต่อความแตกต่างระหว่างเจเนอเรชั่นนี้เริ่มมีความชัดเจนมากขึ้น ดังนั้นการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแบบมีส่วนร่วมจึงมีความท้าท้ายเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้บริหารการศึกษาไทย ที่จะได้ปรับเปลี่ยนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเหล่านี้ไปสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา ถึงแม้ว่าวิชาลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ยังมีความสำคัญและความจำเป็นอยู่ก็ตาม แต่อาจต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบไปเพื่อให้เหมาะสมกับเด็กยุค Generation Z เริ่มตั้งแต่เครื่องแบบที่ต้องใช้เงินมากพอสมควรในการซื้อ การเข้าค่ายพักแรมที่ไม่มีความสะดวกสบาย ห้องนอนห้องน้ำที่ไม่สะอาด กิจกรรมบางอย่างมีการทำให้หวาดกลัว เช่น ผีหลอก การล้วงไหจับสิ่งของ การทำให้ได้รับความอับอายจากผู้สอน ดังนั้นการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแบบมีส่วนร่วมทั้งเด็กนักเรียน ผู้ปกครอง ครู ผู้บริหารสถานศึกษา และนักวิชาการ จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องดำเนินการ ผู้บริหารไม่ควรนั่งคิดเองฝ่ายเดียวภายใต้มุมมองหรือแนวคิดที่ตนเองเคยทำมาในอดีต เพราะอาจใช้ไม่ได้แล้วกับเด็กในยุค Generation Z

อย่างไรก็ตาม ผู้บริหารต้องหาวิธีการดึงความสนใจให้เด็กยุค Generation Z เข้าร่วมกระบวนการลูกเสือด้วยความเต็มใจ อาจเริ่มต้นที่พัฒนาหลักสูตร วิธีสอนให้ตรงความต้องการ เน้นเรื่องระเบียบวินัยและทักษะร่วมสมัย เราอาจนำเทคโนโลยีมาเป็นสื่อในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียนได้ อาจพัฒนาสื่อโลกเสมือนจริง (Metaverse) หรือพัฒนาเกมส์ออนไลน์ในรูปแบบ 3 มิติ ให้ผู้เรียนสามารถที่จะเรียนรู้ปฏิบัติมีปฏิสัมพันธ์กับบทเรียนและกับผู้อื่นได้แบบเรียวไทม์ (Realtime) ถ้าผู้บริหารสามารถบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้ตรงตามความถนัดของเด็กยุค Generation Z ที่มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีอยู่แล้วมาเป็นแนวทางในการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนได้อย่างเหมาะสมและสร้างสรรค์จะช่วยให้ผู้เรียนมีความสนใจในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้ผู้เรียนได้พัฒนา

ตนเองเต็มศักยภาพ อยากเรียนและมีความสุข ซึ่งสอดคล้องเป็นไปตามนโยบายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เรียนดี มีความสุข

8. สรุป

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ประกอบด้วย 3 ลักษณะ คือ กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน และกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ การบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแบบมีส่วนร่วมจำเป็นต้องเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการคิดออกแบบกิจกรรม การวางแผน การดำเนินกิจกรรม การประเมินผล และการได้รับประโยชน์ร่วมกันในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งเด็กยุค Generation Z จะมีลักษณะเฉพาะที่โดดเด่น คือ การใช้เทคโนโลยีและการเข้าถึงการรับรู้ข้อมูลข่าวสารอย่างรวดเร็ว ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาต้องตระหนักและให้ความสำคัญ เพื่อให้การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตรงตามความต้องการและความสนใจอย่างแท้จริงของเด็กยุค Generation Z สามารถพัฒนาผู้เรียนได้เต็มศักยภาพ มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ครบทุกด้าน ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

คมสัน พรมเสน. (2562). *การบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในโรงเรียนวัดท่าพูด (นครผลประชานุกูล) สำนักงานเขตพื้นที่. การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2*. [การค้นคว้าอิสระหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

จันทรานี สงวนนาม. (2553). *ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา.* (พิมพ์ครั้งที่ 3). บุ๊ค พอยท์.

จีรนาถ ภูริเศวตกำจร และสุปรีชา ชำนาญพุฒิพร. (2566). การบริหารงานวิชาการด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 นครราชสีมา. *วารสารสิรินธรปริทรรศน์, 24*(1), 476-484.

ณัฐนนท์ ค้าขาย. (2562). *การบริหารจัดการงานกิจกรรมนักเรียนแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเทพบดินทร์วิทยาเชียงใหม่.* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

ดวงกมล สินเพ็ง. (2553). *การพัฒนาผู้เรียนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง.* วี.พริ้นท์.

ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์. (2558). *องค์การแห่งความรู้จากแนวคิดสู่การปฏิบัติ.* แซทไฟร์ พริ้นติ้ง.

ธีระ รุญเจริญ. (2550). *ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา.* ข้าวฟ่าง.

นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ และอินถา ศิริวรรณ. (2560). การบริหารแบบมีส่วนร่วม The Participative Management. *วารสารมหาจุฬาวิชาการ*, *4*(1), 176-183.

ร็อกเกต มีเดีย แล็บ. (12 มกราคม 2567). *ผลสำรวจเด็กไทยอยากได้อะไรจากระบบการศึกษา*. https://rocketmedialab.co/student-q1-2024/

วรวุฒิ แสงนาก. (2556). การพัฒนารูปแบบการระดมทรัพยากรเพื่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตภาคเหนือ. *วารสารราชภัฏเพชรบูรณ์สาร, 15*(1), 16-23.

สมยศ นาวีการ. (2554). *การบริหารแบบมีส่วนร่วม*. สำนักพิมพ์บรรณกิจ 1991 จำกัด.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2550*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2566). *ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่อง นโยบายและจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567–2568*.

อุทัย บุญประเสริฐ. (2546). *การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน.* โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Lee, N. (2013). The afterlife of total information awareness. *In counterterrorism and Cybersecurity: Total Information Awareness*. (pp. 51-62). New York Springer.

Palley, W. (2012). *GEN Z: Digital in their DNA*. New York: Thompson.